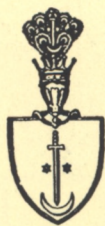

Yar Slavutych

**THREE NARRATIVES
and
SIX POEMS**

**Slavuta Publishers
Edmonton 1992**

Yar Slavutych

THREE NARRATIVES

Translated by Roman Orest Tatchyn

SIX POEMS

Translated by Orysia Ferbey
and
Watson Kirkconnell

Slavuta Publishers
Edmonton 1992

Яр Славутич

ТРИ ПОЕМИ І ШІСТЬ ПОЕЗІЙ

Двомовне видання

**Англійські переклади
Романа Ореста Татчина
Орисі Фербей
Ватсона Кіркконела**

ISBN 0-919452-41-8

**Slavuta Publishers, 72 Westbrook Drive
Edmonton, Canada T6J 2E1**

Яр Славутич англійською мовою

Існує думка, що перекладати твори на інші мови — дуже складна справа, а в випадку поезії майже безнадійна. Тим більше, коли це українська чи взагалі слов'янська літературна творчість. Однак переклади віддавна з'являлися й напевне будуть виходити у світ і збагачувати іншу літературу, якщо талановиті перекладачі не лише дотримуються строфіки, ритміки та образности оригіналу, а й творять у певних рамках. Очевидно, ці рамки мають стримувати перекладачів від адаптації, яка часто руйнує національні особливості першотвору.

Поетична творчість Яра Славутича почалася ще в тридцяті роки, коли він був студентом Запорізького педагогічного інституту, який закінчив 1940 р. Підчас війни багато чого було втрачено, але краще з поетичного доробку збереглося в пам'яті автора, що систематично творив, щоправда в додаток до педагогічної та наукової діяльності в Канаді та Америці. Внаслідок цієї активності його поезія вийшла в світ у дев'ятох книжках — від першої збірки *Сніває колос* (Авгсбург, 1945) до дев'ятої *Живі смолоскипи* (Едмонтон, 1983). Були й підсумкові видання: *Трофеї, 1938–1963* (Едмонтон, 1963) та *Зібрані твори, 1938–1978* (Едмонтон, 1978). Ця остання книга отримала 1982 р. першу премію від Українського літературного фонду ім. І. Франка в Чикаго, а згадані вище *Живі смолоскипи* — другу премію звідти ж 1986 р. Були й інші нагороди, зокрема звання поета-лауреата від Української Могиллянсько-Мазепинської Академії Наук у Канаді.

Перша збірка англійськомовних перекладів поезії Яра Славутича вийшла у світ під назвою *Oasis: Selected Poems translated by Morse Manly* (New York: Vantage, 1959). На основі підрядників, або дослівників, зроблених самим автором, строфічно й ритмічно оформив цю збірку Морс Менлі, тоді студент Американської військової школи мов у Монтереї в Каліфорнії, де викладав українську мову також Яр Славутич — після закінчення Пенсильванського університету в Філядельфії 1955 р. з науковим ступенем «доктора філософії зі слов'янських студій».

Уже тоді Яр Славутич, який сам писав англійською мовою наукові статті та рецензії на українські видання, усвідомив собі, що переклади не повністю відтворюють першотвори. Тому його друга перекладна книжка вийшла у світ двомовним виданням. Це була збірка поезій *The Conquerors of the Prairies* (1974) на канадські теми. Переклади виконав австралійський поет Р. Г. Моррісон. Книжка мала друге видання 1984 р., доповнена перекладом поеми «Скарга», — виконав д-р Роман Орест Татчин. Зоря Оріонна додала свій переклад баллади «Троє». До речі, ця збірка здобула понад 20 рецензійних статей, значно більше ніж інші видання поета. Відгуки були дуже прихильні, не бракувало похвал і

перекладачам. Надруковані вперше 1968 р., *Завойовники прерій* вийшли у світ третім українським виданням 1984 р.

Більш як тридцятьрічне перебування Яра Славутича в Канаді не пройшло мимо канадських журналів та антологій. Варто згадати, що окремі його поезії були включені до таких англійськомовних видань (перекладачів зазначено наприкінці позицій):

The Ukrainian Review (London, 1957–1960), Morse Manly, W. Shayan; *The Ukrainian Poets, 1189–1962* (University of Toronto Press, 1963), Watson Kirkconnell; *Chinook Arch: A Centennial Anthology of Alberta Writing* (Edmonton, 1967), Morse Manly; *Canadian Literature* (No. 42, 1962, Myra Haas; No. 120, 1989, Orysia Ferbey); *Volvox: Poetry from the Unofficial Languages of Canada*, ed. J. Michael Yates (The Queen Charlotte Islands, B.C.: The Sono Nis Press, 1971, 239–245), M.P. O'Connor, Myra Haas, Morse Manly; *The Poets of Canada*, ed. John Robert Colombo (Edmonton: Hurtig, 1978), R.H. Morrison; *The Alberta Diamond Jubilee Anthology*, ed. John W. Chalmers (Edmonton: Hurtig, 1979), M.P. O'Connor; *Yarmarok: Ukrainian Writing in Canada Since the Second World War*, ed. Jars Balan (Edmonton: University of Alberta, 1987, 253–263), Jars Balan, Morse Manly, R.H. Morrison, Roman Orest Tatchyn.

Третя збірка творчості Яра Славутича в англійських перекладах — *Три поеми і шість поезій* = *Three Narratives and Six Poems* — охоплює оповідні поеми «Соловецький в'язень», «Скарга» і «Донька без імени», перекладені Р. О. Татчином, який успішно домігся відтворення першотворів, хоч і не завжди справився з добром рим, що в оригіналі завжди точні й багаті. Трапляються відхилення в змісті, але збережено ритміку й загальну тональність. Д-р Татчин, великий спеціаліст у електронних справах, успішно переклав також твори інших українських поетів, зокрема «Івана Вишенського» Івана Франка.

Перша поема, «Соловецький в'язень», зображує 25-річне страждання останнього кошового Запорозької Січі Петра Кальнишевського, замурованого у в'язниці з наказу російської цариці Катерини II. Друга поема, «Скарга», повідає про першого українського поселенця в США, о. Агапія Гончаренка, який помер у Каліфорнії 1916 р. з нездійсненою фантастичною мрією — створити «українську державу» з земель Каліфорнії, Аляски, Камчатки й Далекого Сходу, бо там поселились деякі українські козаки після зруйнування Запорозької Січі російським військом 1775 р. Отець А. Гончаренко палко любив рідну Україну, що стогнала тоді під царським тоталітарним устроєм, і працював для її визволення. Третя поема в цій книжці — «Донька без імени». Це автобіографічний твір поета, який брав участь в українському підпіллі, що воювало за незалежність України підчас останньої світової війни. Яр Славутич утратив тоді дружину з одноденною донькою, яких спалили німецькі загарбники разом зі старшими

людьми, що не встигли сховатися чи не мали змоги втекти до лісу перед нищенням села.

Короткі ліричні поезії Яра Славутича переклала д-р Орися Фербей, професор української мови в Калгарському університеті, зі збереженням ритміки. До речі, вона переклала також твори інших українських поетів, зокрема Олени Теліги, розстріляної 1942 р. німцями в Бабиному Яру на околиці Києва, столиці тепер уже незалежної України — після всенародного референдуму 1 грудня 1991 р. Книжку *Три поеми і шість поезій* завершено сонетом «Трофеї» в перекладі д-ра Ватсона Кіркконела, відомого канадського поета, перекладача антології української поезії від найдавнішого часу до сьогодні, а також творів Тараса Шевченка, у співпраці з д-ром Костем Андрусишином із Саскачеванського університету.

Три перекладні книжки Яра Славутича та його участь у кількох англійськомовних антологіях і в поширених літературних журналах зробили його, мабуть, найвідомішим сучасним українським поетом у Канаді. Варто додати, що його поезії вийшли у світ окремими книжками також французькою, німецькою, мадярською, російською, польською та білоруською мовами.

Маркіян Ковалюк, М. А.
Едмонтон, Альберта, Канада.

Yar Slavutych in English Translation

It is believed that translation into other languages is a complicated process and rather hopeless as far as poetry is concerned. The complication increases when rendering Ukrainian or other Slavic literary works. However translations have existed for a long time and certainly will continue to enrich foreign literatures provided talented translators adhere to the rhyme scheme, the meter and the figures of speech of the originals and to creativity within the framework of their translated poetry. Anyhow, true translators should not use simple adaptations which frequently ruin the national peculiarities of the originals.

Yar Slavutych began to write poetry back in the thirties as a student of the Pedagogical Institute in Zaporizhia from which he graduated in 1940. Much of his early works were lost during the war but his better poems were restored from memory after the war ended. In addition to his pedagogical work at the universities he still found time to write. As a result he produced nine books of poetry, the first one *Сніває колос* (*The Singing Wheat Spike*) published in 1945 in Augsburg, until his last book of poetry *Живі смолоскуну* (*The Living Torches*), Edmonton, 1983. His collected poems were published in Edmonton in 1963 (*Трофеї* — *Trophies*) and in 1978 (*Зібрані твори* — *Collected Works*). The latter book received the first prize in 1982 in Chicago from the Ukrainian Literary Fund of I. Franko while *Живі смолоскуну* (*Living Torches*)

received second prize in 1986 from the same institution. Other prizes were also bestowed, such as the title of poet laureate from the Ukrainian Mohylo-Mazepian Academy of Sciences in Canada and the gold medal from the Ukrainian Canadian Congress for teaching and promoting Ukrainian abroad.

The first English rendering of Yar Slavutych's poetry was entitled *Oasis: Selected Poems* translated by Morse Manly (New York: Vantage, 1959). M. Manly, who was at that time a student of the U.S. Army Language School in Monterey, California, executed his renderings on the basis of literal translations supplied by the author. Having graduated from the University of Pennsylvania in 1955 with a Ph.D. degree in Slavic Studies, Yar Slavutych then taught at that school in Monterey.

Yar Slavutych who frequently wrote English-language research articles and book reviews of Ukrainian publications was aware that translations did not always convey a true picture of the originals. In order to present fuller meaning for the rendering, a bilingual edition of poetry was published in 1974 in Edmonton, entitled *The Conquerors of the Prairies*. The book, translated by the Australian poet R.H. Morrison, deals with the early Ukrainian settlers in Canada. The second edition appeared in 1984 with the addition of the long poem "Plaint" translated by Dr. Roman Orest Tatchyn. Zoria Orionna rendered the ballad "The Three". This book received over 20 reviews, more than any previously published book of the author. The reviews were quite favorable even for the translators. The Ukrainian edition of *The Conquerors of the Prairies*, which first appeared in 1968, had its third edition in 1984.

Yar Slavutych's thirty-year residence in Canada is well documented in various literary journals and anthologies. Here are some of them (the names of translators follow each publication): *The Ukrainian Review* (London, 1957-1960), Morse Manly, W. Shayan; *The Ukrainian Poets, 1189-1962* (University of Toronto Press, 1963), Watson Kirkconnell; *Chinook Arch: A Centennial Anthology of Alberta Writing* (Edmonton, 1967), Morse Manly; *Canadian Literature* (No. 42, 1962, Myra Haas; No. 120, 1989, Orysia Ferbey); *Volvox: Poetry from the Unofficial Languages of Canada*, ed. J. Michael Yates (The Queen Charlotte Islands, B.C.: The Sono Nis Press, 1971, 239-245), M.P. O'Connor, Myra Haas, Morse Manly; *The Poets of Canada*, ed. John Robert Colombo (Edmonton: Hurtig, 1978), R.H. Morrison; *The Alberta Diamond Jubilee Anthology*, ed. John W. Chalmers (Edmonton: Hurtig, 1979), M.P. O'Connor; *Yarmarok: Ukrainian Writing in Canada Since the Second World War*, ed. Jars Balan (Edmonton: University of Alberta, 1987, 253-263), Jars Balan, Morse Manly, R.H. Morrison, Roman Orest Tatchyn.

The third book of translations, *Three Narratives and Six Poems*, includes the long versified narrations "Solovetsky Prisoner," "Plaint," and "Daughter Without a Name" rendered by R.O. Tatchyn, who successfully recreated the originals, although not always adhering to the strict and full-sounding rhymes in them, as it could be seen in the

attached Ukrainian poems. However, he did preserve the rhythm and the general tonality of the originals. Dr. Tatchyn, great specialist in electronics, also rendered other Ukrainian poets, particularly Ivan Franko and his long poem "Ivan Vyshensky".

The first poem in this book, "The Solovetsky Prisoner," portrays a 25-year suffering of the last leader of the Zaporozhian Cossacks, Petro Kalnyshevsky, incarcerated by the order of the Russian tsarina, Catherine II. The second poem, "Plaint", is about the first Ukrainian settler in the U.S.A., Rev. Agapius Honcharenko. He had an uncanny fantasy for creating a Ukrainian state out of California, Alaska, Kamchatka and the Far East, because, as he explained in his writings, there was a population of Ukrainian Cossacks who settled these lands after the destruction of the Zaporozhian Sich by the Russians in 1775. He died in 1916 in California far away from his beloved Ukrainian homeland. All his life he felt a strong yearning for his native land, which suffered under the yoke of the Russian imperial rule. The third poem, "Daughter Without a Name," is more or less a biography of the author. Yar Slavutych took part in the underground struggle for a free and independent Ukraine during the Second World War and lost his wife and one-day-old daughter. Those, who were unable to escape to the forest or hide, fell victim to the ravages of the German soldiers setting fire to the village.

Dr. Orysia Ferbey, a professor of Ukrainian language at the University of Calgary, translated the short lyrical poems. The rhyme scheme is well preserved in her renderings. She also translated other Ukrainian authors, especially Olena Teliha, killed in 1942 by the German forces in Babyn Yar near Kyiv, the capital of Ukraine. This book concludes with the sonnet "Trophies" translated by Watson Kirkconnell, a Canadian poet of renown, who also rendered the anthology of Ukrainian poetry from the earliest to the present times, as well as the works of the famous Ukrainian poet Taras Shevchenko. This was done along with Dr. Constantine Andrusyshen of the University of Saskatchewan.

Professor Yar Slavutych's three above-mentioned books of translated poetry and his appearance in several English-language anthologies and literary journals made him perhaps the most known Ukrainian poet in Canada. In conclusion, it should be mentioned that his poetry has been translated into French, German, Hungarian, Russian, Polish, and Belorussian languages (published in book form).

*Markian Kowaluk, M.A.
Edmonton, Alberta, Canada.*

Acknowledgement

Slavuta Publishers expresses its gratitude to Mr. Allan Shute for his reading the English parts of this book and making valuable suggestions.

Соловецький в'язень

Пролог

Пустельні, дикі береги.
Не чує слух живого клику.
Здається, людської ноги
Цей край не знає споконвіку.
Лише від моря уночі
Метуть сліпучі заметілі
Та, вихровіями б'ючи,
Замети ставлять, наче хвилі.

Пустельні, дикі береги.
Не блисне соняшне проміння.
Лише уранці навкруги
Біліє тоскне безгоміння
Та хмари плинуть нашвидку
Понад горбами крижаними,
Та стежку з лігвища витку
Ведмідь виводить поміж ними.

Ой, дикі ж дикі береги!
Позеленіють літні тижні,
А потім знов сніги й сніги
Та буруни гудуть невтишні.
Лише на острові, що вшир
Сягає ген у Біле море,
Стоїть самотній монастир
«Великим грішникам» на горе.

I

Повитий думою тяжкою,
Немов Спаситель на хресті,
За широченною стіною
Конає в'язень в самоті.

The Solovetsky Prisoner

Prologue

Uncultivated, barren shores.
 No living voice reveals its presence.
 It seems the life this land endures
 Has never breathed with human essence.
 Just, night by night, from off the sea,
 Fierce blizzards maul the frozen acres,
 And mighty tempests, howling free,
 Resculpt vast drifts in frozen breakers.

Uncultivated, barren shores.
 No burst of sun their bleakness fingers.
 Just, dawn by dawn, throughout the moors,
 A melancholy whiteness lingers.
 But up above, the clouds race by
 And, bursting free, the ice floe surges,
 And through the snows, with bleary eyes,
 The starving polar bear emerges.

Oh barren, barren, lonesome shores!
 The summer weeks revive them lightly,
 But then again just storms and storms,
 And endless snows, and blizzards nightly.
 Just, on an isle, of barren stone,
 That breaks the White Sea's ghastly stretches,
 There stands an abbey, grim, alone,
 For "grievous-sinning," worldly wretches.

I

In broken anguish, bowed with sadness,
 Like Jesus Christ in Herod's room,
 Within that dreary dungeon-fastness,
 Imprisoned man awaits his doom.

Хто ж він? Убивця із діброви
Чи довгорічний конокрад,
Чи ватажкові Пугачову
Правдивий друг і рідний брат?
Гай-гай, читачу! Самопали
Співали випалом йому.
І навіть вилежень недбалий
Лишав із радістю корчму,
Щоб тільки йти уздовж Славути
На лютих турків і татар
І голос Кальниша почути
Над стовпищами яничар.
Бувало, в степу, в завірюху
Козацьку славу берегли
І від Озова по Синюху
Кружляли степом, як орли.
Та все минулося. Привілля
Москаль підступно сплюндрував,
І постелилась рута-зілля
Замість високих, буйних трав.
І той, хто Січчю верховодив,
Степи і шаблю, і коня,
Усьому світові на подив,
За мертву тишу проміняв.
І в льосі темному, сирому,
За ґрати, сплетені з прутів,
Оподаль від грози і грому,
Гріхи покутувати сів.
«Чого я недругам повірив
І дався в руки москалям?
О Боже! Молячись без міри,
З мого життя не змию плям.
Прости, Всевишній... Недовір'я
Волали дружно козаки,
Коли на січове подвір'я
Підступні вдерлися полки.
Та я надіявсь на царицю,
На тих непроханих Нечіс,
І січову червінь-скарбницю

Who is this man? Some robber, killer,
 Some rustler-thief of broken steeds?
 Or Pugachov's trustworthy pillar,
 His brother true and friend in deed?
 Oh, reader, reader!... Countless muskets
 Once thundered symphonies for Him.
 Once hapless men – undone, distrusted –
 Rose proud and brave to follow Him.
 To soar with Him ... down Dnieper-River,
 To smash the Turks, the Tartar swords,
 To hear His mighty voice send shivers
 Through Janissaries' clustered hordes!
 His glory shone. Through storms, through thunder,
 His Cossacks spread their honour wide;
 From Azov's brines, to West, and under,
 They scoured the steppes like gods in stride!
 But all was stolen. All, that blossomed,
 The filthy Russian gouged it all,
 And on the steppes the red rue blossomed,
 And choked the grasses, prairie-tall.
 And He, who led the Sitch's numbers,
 Relieved of sabre, steeds, and all,
 To all the world's undying wonder
 Was cast behind a dungeon's wall.
 And thus, condemned to cold seclusion
 And grated slits enmeshed and thin,
 Deprived of light, and false illusions,
 Kalnýsh sat down to purge His sin.
 "Oh, why did I place trust in strangers,
 And enter Russia's waiting chains?
 Oh God! Were I to shrive for ages,
 I'll not absolve my soul from shame!
 Forgive me, Maker ... wise suspicion
 My Brother Cossacks counselled me,
 When, waving flags of peaceful mission,
 The Russian came – to rob from me.
 But I believed their foul *tsarytsia*,
 And her unwelcomed martial slaves;
 To her, the Sitch's treasure-riches,

Із булавою сам підніс.
 О, каюсь, каюся, моторні,
 Далекі братчики мої.
 На вас, у битвах непоборні,
 Кладу сподіванки свої...»
 І в'язень гнеться на підлогу,
 На діл, де вимерзла вода,
 І, щоб забути неспромогу,
 Душею стомлено рида.

І так до півночі глухої,
 Не зворухнувшись ні на мить,
 Покритий пільмою тяжкою,
 В льоху без пам'яті лежить...

II

Коли північне семизір'я
 Поверне дишло догори,
 До льоху скоком із подвір'я
 Спішать погрітися щури.
 Спішать, розлючені, кусливі:
 За ніч ні крихти не знайшли.
 Спішать у нори, полохливі,
 Під плином ранньої імлі.
 І, перемерзлі, зголоднілі,
 Вітають пискотом стіну,
 На плазма кинутому тілі
 Справляють оргію страшну.
 Козацькі рвуться шаровари,
 Старий дірявиться жупан.
 Вони ж навкруг, як чорні хмари,
 Немов сувоями туман,
 Неначе галич, наседають
 І рвуть із боку чи з руки,
 Чи з ніг зомлілих, — поїдають
 Хапцем ласовані шматки.
 До ранку, сивого з відчаю,

With these cursed hands myself I gave.
 Oh Lord, forgive! Forgive my errors!
 My cheated Children, Brothers free!
 To you, unconquered Glory Bearers,
 I send my hopes, and dying pleas..."

And down He drops, His soul to languish
 Upon the floor where refuse seeps,
 And, straining hard to numb his anguish,
 With grating sobs the old man weeps.

And on, till night is midway over,
 Collapsed from grief and guilt's reprise,
 He, wrapped with filth and frost all over,
 Upon the ground unconscious lies...

II

When middle night, in polar thickness,
 Has swung the Dipper's stars around,
 Ferocious rats, with jostling quickness,
 Toward the jail by hundreds bound.
 They hurry freezing, starving, biteful,
 Throughout that night, no food was found.
 From holes they forge — ferocious, frightful —
 And raze the night with squeaking sound.
 Like frightful wraiths, like ghastly leapers,
 They squirm in past the gratings' steel
 And on the warm, unconscious sleeper,
 Commence a frightful orgy-meal.
 The Cossack's trousers shred and tatter,
 In tatters shreds the once-rich coat;
 They squirm on him like ghouls a-chatter,
 Like wolves that glimpse the victim's throat,
 Like crows that tear a corpse at leisure,
 They gnaw his flesh with rasping laps
 And gobble down, with feral pleasure,
 The horribly dissected scraps.
 And on, till morning's ghostly breaking,

Пекельне видиво стоїть,
 Аж поки, зранений до краю,
 Підпливши кров'ю, мимохить
 Кальниш пробудиться від горя —
 І вмиє від помаху руки
 У навісне глибоконоря
 Імлаві зникнуть хижакі.

III

Кальнишева молитва

О Боже, Боже! Яснозорі
 До мене очі поверни.
 Пошли в смиренній упокорі
 Дійти до краю, до труни.
 Пошли для серця — силу волі,
 Душі — незбочену прямінь,
 Щоб легше витримати болі
 І муки зносити. Амінь.

IV

Минає час. Тупіють муки.
 Рідіє срібна сивина.
 Достойні шаблі, в'януть руки.
 Потроху пам'ять засина.
 Щодня під люту завірюху
 Чимдуж туманиться в очах,
 Що рік, то вужчий обрій слуху,
 А серця пал давно прочах.
 Здається, мозок висихає
 І завмирає в жилах кров.
 Здається, горе неокрає
 Ніхто б ніколи не зборов.
 Та мужньо ходить по камінню
 Великострадних двадцять літ

The Hellish travesty endures
 Until, from Hellish pain awaking,
 Besmirched with gore from opened sores,
 Kalnysh rears up with mad insistence
 And, flinging forth his tortured hand,
 Sweeps back to glooms of nonexistence,
 The terror-stricken, fiendish band.

III

Kalnysh's Prayer

Oh God, my Maker! Heal my blindness.
 Restore to sight this sinful face.
 Accord to me, with Heaven's kindness,
 The strength to die in peace and grace.
 Instill in me — determination;
 Inspire my soul with sacred ken,
 So I may bear these deprivations,
 And endless sufferings. Amen.

IV

The years ache by. The scars grow older.
 The Lion's mane grows soft and thin.
 Swordworthy hands grow slowly colder,
 And slowly life's remembrance dims.
 Each living day the endless peering
 By steps destroys the helpless sight;
 Year on year brings a weaker hearing
 And in the heart a deeper night.
 It seems, the reason's struggles languish,
 Inside the heart, the blood turns sere;
 It seems, this Cross of endless anguish,
 Is more than man, or God, could bear.
 But boldly moves the tortured martyr
 And bears unbowed the score-years' load,

Старий Кальниш, хиткою тінню
 Кутків обводячи граніт.
 Підійде, стане край віконця,
 Торкнеться вогкої стіни,
 Та не побачить неба, сонця:
 Пойняті хмарами вони.
 І знов у темінь повертає,
 І до вікна підходить знов...
 Здається, мозок висихає
 І замерзає в жилах кров,
 Та не підкошуються ноги,
 Не слабне впертість Кальниша:
 Обійми довгої знемоги
 Долає страдницька душа.

V

На Балаговіщення, з весною,
 До соловецьких берегів
 Летять чайки. Над білиною
 Туманом краяних снігів
 То сумно скиглять, то сміються,
 Крильми торкаючись до хвиль,
 То, як завої, прудко в'ються —
 Куди не глянь — на десять миль.
 Як водоспаду поривання,
 Шумить, клекоче їхній вир
 І від зимового мовчання
 Похмурий будить монастир.
 Тоді, з морозяного льоху
 Під саму стелю до вікна,
 Свободи прагнучи, потроху
 Страдальник виступ обмина.
 І невидючим темним зором
 Чайок вітає вороття,
 І вислуховує з докором
 Весни пробуджене життя.
 «Чайки! Чайки! Ласкаві птиці
 Давно небачених країв,

And though the years grow sterner, harder,
 Kalnysh's will ... will not erode.
 He nears the grating's musty lightness
 And, groping, feels the frozen wall,
 But He perceives not sky, nor whiteness,
 His vision blurs with lightless pall.
 He leaves the wall with aching anguish,
 Then back again, in anguish, nears...
 It seems, the reason's struggles languish,
 And in the heart, the blood turns sere...
 But still the legs they keep Him standing,
 And still His will holds strong and whole;
 He suffers on, His fate commanding,
 Intact remains His martyr's soul.

V

When Spring breathes in on weeks of lightness
 Along the Solovetsky shores
 Appear the gulls. Across the whiteness,
 Across the sculpted snowy moors,
 They wail along and wing and yammer;
 They skirt the waves in flying files
 Or, bursting free, they coast and clamour
 Each way you turn – for tens of miles.
 With waterfalls' crescendo violence,
 Their noiseless numbers coast and wail;
 And from its siege of sleeping silence
 They stir the cloistered abbey-jail.
 It's then, in pain, Kalnysh arises
 And, stretching, grasps the grating tight
 And, mad for freedom, scrabbling rises
 With painful heaves toward the light,
 And with his blind, unseeing vision,
 He greets the gulls' returning flight;
 With broken-hearted, harsh incision
 He welcomes Spring's returning rite:
 "Oh gulls! Oh gulls! Oh sacred flyers
 From long-unwitnessed, distant lands,

Приносять, ждані вістівниці,
 Хоч подув запаху степів,
 Хоч дрібку рідної землиці
 З маленьких ніжок обтрусить,
 Бодай на мить, ласкаві птиці,
 Велику тугу заберіть...»
 А зграї крутять, наче хуга,
 Немов шаліє дужий бриз.
 А кров у скроні стука й стука,
 Слабіють ноги, терпнуть руки —
 І в'язень падає униз.

Епілог

Хто чверть століття зносив біль,
 Того давно, давно немає.
 Лише сувора заметіль
 Над мерзлим островом гуляє,
 Та під сокирами дзвенять
 Дерева з ранку до смеркання,
 І зойки, наче з-під розп'ять,
 Гудуть із довгого заслання.
 Пливають на південь, мов струмки,
 Услід за грізними вітрами,
 Щоб чули мужні земляки
 І розмикали мозку брами,
 І дознавали, що пора
 В державі власній вільно жити,
 Свого триматися двора,
 Москві ніколи не служити
 Чи довіряти, бо вона
 Віч-на-віч — райдуга з весною,
 Але зворотня сторона
 Стрічає негіддю страшною.
 Пора! Пора! Моїй землі
 Здавили серце чорні болі.
 Тож відплатімо за жалі,
 Пролиті в двісті літ неволі!

1941—1944

Oh bring to me, precocious criers,
 The smallest scent of Dnieper's strands.
 The smallest clumps of grasses, briars,
 Come down and fling from off your train,
 For just a while, beloved flyers,
 Relieve these years of boundless pain..."
 But on the gulls keep reeling, reeling,
 Like winter leaves, with heedless calls,
 And on the old man's heart keeps keeling,
 His legs turn stiff, His arms lose feeling,
 And breaking loose He groundward falls.

Epilogue

The One interred near thirty years
 Has long ago from life departed,
 Just freezing tempests, free and fierce,
 Still sweep the isles where He was guarded.
 But axes' sounds now daily stray
 Through nearby swamps and frozen larches,
 And screams of pain each living day
 Reverberate throughout the marshes.
 They echo South from off the Sea
 Upon great winds in mighty choirs
 And call to every human free
 To heed the Truth and turn from Liars!
 To cultivate intent, and thirst,
 To free themselves and forge their nation,
 To guard their own dominion first,
 And never bow to Russia's suasion
 Or promises. For Russia's face,
 When facing one, inspires elation,
 But once she slips inside your grace,
 There follows filth and degradation.
 It's time! It's time! Our bowed Ukraine
 Is worn from wounds and foes' aggression.
 So let's strike back for all Her pain,
 And tenscore years of jail-oppression!

1941-1944

Скарга

Пролог

Слідів отця Агапія шукаю —
І не знаходжу дорогих слідів,
Немов ніколи й не було тут гаю,

Де він ходив, молився і хотів
Зелений Клин, Камчатку та Аляску,
Каліфорнійські далі й поготів

Перетворити в Україну-казку
Для тих, що, рідний залишали край,
Несли у серці звагу — не поразку.

Фантаст, мандрівник, визволу ратай,
Нащадок роду Богунів завзятий,
Він пам'ятав Барвінчин коровай,

Тараса гнівом краєв, як затятий,
Неправду в світі. Де твої сліди?
Твої дороги? Де їх відшукати?

“Москаль-сквернивець”, що завдав біди,
Що їх вогнями випік в Україні,
Їх краде й тут, край Тихої води,

Віддаючи пожадливій руїні.
Але всього не знищити йому!
Бо в глибині самотньої ясині

Бігає дух і розтинає тьму.
Якби зібрати снаговитий повів
Чи перелити міць його саму

Бодай частково кожному рядкові,
Я б неподатні зрушував серця,
Будив оспалих і в снажній обнові,

Замість євшану й вірного гінця,
Палючим словом навертав до чину
На чужині, в нащадках, без кінця

Плекати незнищенну Україну.

Plaint

Prologue

Revered Agápiy's long-lost trails I shadow —
Seeming lost appear those precious trails
As if there never stood that hill or meadow

Where he once stood and dreamed. Alaska's vales,
Kamchatka's plains, Far East's big pines and ranges,
And California's productive dales,

To turn into a new Ukraine — for ages —
For those, who, forced to flee their native lands,
Bore fiery hearts, unbroken and courageous.

A dreamer, wanderer, a burning brand,
Proud scion or Bohoún's heroic nation,
He well recalled Barvinchyn's wedding grand.

He hewed with rages, with Tarás' elation,
All foes of Truth. Where, Father, run your trail?
Your thoroughfares of life? To what location?

Foul Russia's Huns, the smiths of chains and jails,
Who've razed with arson your Ukrainian traces,
Despoil them here, in Freedom's Western vales,

And twist your words with bestial, lying faces.
But still unquenched, still strong survives the light!
For in the still-intact abode-oasis,

Your work and soul live on, unbowed and bright.
And if I could — somehow — conspire to shatter
My mortal bounds, to sculpt your vatic might,

The strength of you inside these rhyme-bound letters,
Into my people's hearts new hopes I'd send,
And wrench them free from tsars and alien fetters;

Instead of Lotus-dreams from long-lost friends,
With words or fire I'd feed their flames internal —
And make them, in their children, without end,

Instill Ukraine. Inviolable. Eternal.

I

Налітає, клекоче і свище
Збутнявілий хвилями океан;
Буйно шквалами вище і вище
Устає коливний туман.

Водяні вигинаючи гори,
Білі гриви рвучи навкруги,
Затопляє краса непокори
Каліфорнії береги.

Як пекельні японські тайфуни,
Мов навала Батия орди,
Насилає погрозливі луни
Гнівний безмір води.

Та, залишивши віттар-яскиню,
Затаївши у грудях биття,
Йде Агапій у просторінь синю,
Наче древній Мойсей у пустиню,
Навстріч явам свого життя.

II

Московський цар, захланний цар
Жене полки, як темінь хмар,
В ясний безкрай, розгін степів —
На гнівну Січ, на шаблі спів...
Знемігсь Богдан, зневіривсь Хміль:
„Валують ляхи, звідусіль
Дуднить орда... Де спільник наш?”
Ставний Богун підвівсь, як паж,
І по паркету дзенькнув крок,
І ринув слів палкий струмок:
„Ясновельможний! Волі стяг
Підняв ти гордо у степах,
І за тобою весь нарід
Пішов услід учвал і вбрід —
Не накладай же з москалем!
Не знайся з деспотом-царем!
У нього всюди б'ють чолом;
Бояри в нього дишуть злом,

I

Whipped with fury the ocean face rages,
 Thrusting thundering spires into the sky,
 Roaring boldly in ravaging stages,
 Squalls of spray and mist billow high,

Smashing mountains of ravening giants,
 Scoring wave-manes with deafening roars,
 The convulsions or Nature's defiance,
 Inundate California's shores.

Like Japan's Hell-typhoon on the ocean,
 Like the roar or the hordes or Batíy,
 Storms the thunder or silvered explosions
 From the thunder-torn sea.

But forsaking his altar and station,
 Soaring skyward with prayers in his breast,
 Old Agápiy, in deep meditation,
 Held like Moses cast forth from his nation,
 Plies his soul for the truths of his guest.

II

The Russian tsar, the sateless tsar,
 Spews forth his hordes like clouds of tar,
 Toward the light, the steppes' expanse,
 Where reigns the Sitch, where coursers prance.
 Bohdán despaired, Bohdán bowed down,
 "The Poles advance... sly Turks surround
 On every side... the tsar's our best..."
 Renowned Bohoún rose up, distressed,
 Strode lion-eyed before his Sire
 And loosed a burst of worded fire:
 "You, lofty leader, raised Ukraine!
 And Freedom's flag adorns her plains.
 On you all hope your nation's pinned
 And follows still, through thick and thin —
 Don't open ties with Russia's crowd!
 Renounce the tyrant's proffered shroud!
 In his domain all men are slaves,
 His toadling lords who favors crave,

Людей міняють, як хортів..."
 Іде Агапій — і з віків
 Промова предка Богуна
 Гуде могутньо, як луна.

III

Позаду втеча, сповнена погрози;
 Веде на південь чорноморська путь.
 Солоні води, мов кріпацькі сльози,
 В далекий обрій скаргою гудуть.

Ще так недавно, за плічми жандарма,
 Проповідав окрилений Куліш:
 „Одумаймось, братерство! Чи ж недарма
 Рудою предки багрянили ніж?

Творім отечество у ріднім слові,
 Плекаймо дух могутній, мов Дніпро".
 Тарас додав: „Пожари пурпурові
 Нехай поглинуть крадене добро!"

Принадно-дивна, як дніпрова плавня,
 Бунтарська мова. Б'є надхнення мить!...
 Іде Агапій... Мов луна днедавня,
 Тарасів поклик сурмою гримить.

IV

Світ потрясають затаєні вісті —
 Січ відновляє богунська печать.
 Гори Геллади, круті та урвисті,
 Знають багато і вперто мовчать.

Лункоручайно, з Атен до Атону,
 Сиплються в жмені московські рублі.
 Постріл у серце, та золота гону
 Не заGREBTИ візантійській землі!

Крапнула кров — не вгаває Агапій:
 Дужче і дужче у лондонський дзвін
 Слово вдаряє — і Герцен на мапі
 Креслить цареві заслужений скін...

Trade Christian souls for them like hounds..."
 Agápiy soars – and still the sounds
 Of great Bohoún's immortal words,
 Like thundered knells of Truth are heard.

III

His fate behind him, – dark incarceration –
 Toward the South unfurls the Black Sea's main.
 The salty swells, like tears or prisoned nations,
 Address the skies with harsh, unending plaints.

And he thinks back, how once, discarding danger,
 Kulish the Sage extolled with blazing eyes:
 "Awaken, brethren! Was it not for changes
 That our ancestors stained with blood their knives?

Let's forge a nation joined in speech, united,
 Let's build a Spirit, mighty – like Dnipró."
 Tarás did add: "Let righteous fires be lighted,
 To crush our foes and smash the tyrant's law."

Enticing-wondrous, like Dnipró's formations,
 Such lawless speech. Oh, inspiration bright!
 Agápiy soars... like Baptist John's orations,
 Tarás' words ring forth with deathless might.

IV

Turbulent news stir the slumbering nations –
 News of the Sitch... and the heirs of Bohoún.
 Hellas' mountains, forebodingly patient,
 Know much that matters, but silently gloom.

Jangling in rivers, from Athens to Athos.
 Muscovy's rubles suppress what is known,
 Killers are hired... and the fugitive's status,
 Streams from the tsar on Byzantium's own.

Spilled runs his blood – but unbowed strikes Agápiy,
 Louder and louder, from Londontown's *Bell*,*
 Bellows the tolling... and Herzen starts mapping
 Ruin for Romanovs' nation-scarred Hell.

---

* One of Alexander Herzen's publications.

Десь незабутні когорти Мацціні
Вільній Італії лаври кладуть...
Владно ступає Агапій — і тіні
Друзів колишніх позначають путь.

V

Колумба дальні береги —
Причал прилюбної свободи.
Клоніться, спрагли, до снаги
І з-під землі спивайте води!

Вона медами протекла
Від стін Бостону до Лонгбічу —
Земля, що з рабського живла
Відвагу родить войовничу.

Вона, звільнившись від корон,
Збулась британської кормиги —
Земля, де мудрий Вашінгтон
Вручив народам волі книги.

Вона безмежністю встає
І будить світ — земля визвольна,
І щастя коване своє
Рукою мужнього Лінкольна

Несе — мов прапор перемог!..
Іде Агапій... Красно вбрана,
Як повний відгомін епох,
Земля дзвенить обітованна.

VI

Суворі простори Аляски
І вогкі вітри Сан-Франціска,
Неначе із давньої казки,
Жахають жалом василіска.

Лопоче розгорнений доляр,
Як стяг, над сухими горбами.
Крізь бурий, знебарвлений колір
Темніють яруги дубами.

Somewhere in Italy friends of Mazzini,
 Usher in Freedom in fray after fray;
 On soars Agápiy — like Lords born of dreaming,
 Friends from the Brotherhood* show him the way.

V

Columbus' discovered shores —
 Bright haven-bays of Freedom's quarters.
 Bow, thirsty souls, before the source,
 And drink, drink deep their healing waters!

It flows with wines and honeyed meads,
 From Boston's wharves to Westport's beaches,
 The land whose thirst for Freedom's creed,
 Brings Titans forth in fearless legions.

The land that, crushed by tyrant's hands,
 Made England break its barbed predation,
 The land whose Washington, the man,
 Brought hope untold to conquered nations,

It towers high, with shining light,
 And stirs the world, its nations linking;
 It heralds hope for futures bright,
 With laws bequeathed by manly Lincoln.

It heralds life... devoid of chains!...
 Agápiy soars... with signs alluring,
 Belike the bourn of lost Ukraine,
 His promised earth unfolds before him.

VI

The ranges of frozen Alaska
 And the zephyrs of damp San Francisco
 Strike like dragons from fables fantastic,
 With the coldness of poisonous crystal,

And flutters the redolent dollar —
 Like a flag — over waterless passes;
 While around, wreathed with lusterless color,
 Ranges gloom with their oaks in the vastness.

---

* An organization struggling during 1840's for
 the independence of Ukraine.

Як голо! Ця пустка довкола
І людом, і Богом забута...
Немає ніде заборола
Неправді, що гне алеута...

Втекти! В невідоме безкрає?
На хутір? У лоно печери?...
Агапій іде — і лунає
Погорда продажної ери.

VII

І став на берег вогняний Агапій
У ветхій рясі, спрагнений ходи.
Мов гнівний вирок бурі косолапій,
Що пазурі підводить із води,
Прорік надхненно: „Боже! Боже!
Тобі ввесь вік служив я гоже,
Тобі, всевладному, приносив
І віру серця, й мислі просів;
Доглибно вірний боротьбі,
Я все життя віддав Тобі;
І хоч дев'ятий нелегкий десяток
Стражденних літ сповняється мені,
Та я не бачу, на яким вогні
Дотла ти спалиш омерзіння взятком.
Поглянь же, Боже, в дальній край!
Пошли посланця в Україну —
Мечем вогненным покарай
Неправду люту, кривду тлінну!
Нехай же й мій поярмлений нарід
На битву збудиться й Тебе прославить...”
Замовк Агапій. Тільки неба звід
Зміясто крає білогрива павіть
Високих хвиль
На сотні миль,
І не почути голосу нізвідки.
Мовчить Господь
І, ставши в лодь,
Німують янголи, Господні свідки.

How lifeless! This colorless desert,
 Stands by humans and Heaven forgotten...
 And nothing ... drives back the aggressors
 Who keep the Aleutians betridden.

Escape! To the limitless yonder?
 To a cavern? A range on a prairie?
 Agápiy walks on – and there thunders
 The scorn on the Purchasing Era.

VII

And halted on the shore the sage Agápiy,
 In humble robes, spent from his life's long trails,
 And, filled with fires, addressed the storm unstopping,
 That raked its claws across the waves, and wailed.

He spoke inflamed: "God! Lord of Heaven!
 To You my life entire I've given.
 To You, Omnipotent, I've offered,
 My spirit's faith, my earthly coffers.
 On Your behalf – in battles true –
 I've offered all my life for You.

And yet, though all these years I've wrought my duty,
 – Near ninety years! – with works You bade me do,
 I see no Sign that You've conspired to strew
 Our enemies – all Foes of Freedom's beauty.

Descry, dear God, my distant land!
 Send my Ukraine a Voice from Heaven!
 With Sword of Fire destroy – disband –
 Cruel Moscow's Thieves, their Liars' Havens!

Let my imprisoned people, too, arise,
 And join in battle for Your Greater Glory..."
 Agápiy stopped. Just off, in distant skies,
 White oceans drive – with dragon's rage – the fury
 Of breakers' files,
 For miles and miles,
 And not a soul responds. No sign is given.
 No God replies.
 Just ranged-in ice,
 Mute angels stand and weep – the Souls of Heaven.

VIII

Нараз у небі дужий прокотився грім,
Оперезавши хмари блискавками.

Господній голос напролім

Прогув над берегами:

„Блаженний той, хто в щирому труді
Шукає правди й досягає волі,
Хто пам'ятає в радості й біді
Життя закони — притчі мудрочолі.
Нехай існують і добро, і зло.
Добро здобуде перемоги славу
Тоді, як зло, що з кривдою зросло,
Поразку стріне, чорну і криваву...”

Стоїть Агапій на горбі —

На гострім камені коліна.

І вікна в хмарах, жовті й голубі,
Йому вістять — не згине Україна.

Епілог

Півсотні літ минуло тихе тло.
Водою змило, мулом занесло
Священний слід. Нічого вже немає!
Биків на м'ясо німець випасає
Та під сосною, в несвоїй землі,
Вітрам віддавши докори й жалі,
Лежить Агапій. І дружина поряд,
Відрад повірник і гонитель горя,
А надовкола, збурюючи хист,
Ведуть нащадки „ракенрол” і „твист”
І орди виродків щороку множать.
Коли ж вас Бог у гніві побатожить?
Коли чужий розвіється туман?
Лиш я один — останній з могікан? —
Слідів отця Агапія шукаю:
Для серця — ліку, для душі — розмаю.

Монтерей, 1957-1960

VIII

Then, all at once, great veils of thunder laced the sky,
 Sheathing the clouds with fiery-brilliant borders,
 And God's great voice from up on high,
 Rolled forth across the waters:
 "Blessed is he who strives, through honest toil,
 For Freedom's cause, and Truth's triumphant presence;
 He who remembers, fraught with woe, or joy,
 The Laws of life — My teachings' sacred essence.
 Let there exist in Life both Wrong and Right.
 The Right shall triumph over Wrong, with Glory,
 And Wrong — and Conquest — hideous in My sight,
 Shall meet their Doom, unheralded and gory."
 Agápiy weeps upon the wold,
 His knees astride the stony terrace;
 And oriels in clouds, all blue and gold,
 Proclaim to him — Ukraine will never perish.

Epilogue

Full fifty years have stilled the trembling horn.
 Cold rains have battered, years or silt have worn,
 The Father's footsteps. Little yields for finding!
 A herd of bulls parades a field, unminding;
 While near beneath the pines, in foreign soil,
 Yielding the winds his lifelong guest and toils,
 Agápiy lies. And his good wife lies by him,
 His loving mate, accomplished and reliant.
 While all around them, locked in drunken trysts,
 Debased descendants "rock-'n'-roll" and "twist"
 And raise new hordes of half-breeds, pairing lightly.
 When will the Lord in righteous anger smite you?
 When will you learn to race your past with pride?
 Am I the Uncas... last of all my tribe?
 Agápiy's trails — I seek their blessed location,
 For my heart — balm, and for my soul — salvation.

Monterey, Calif., 1957-1960.

Донька без імени

Пролог

Душею злинувши увиш,
Під попелищем ти лежиш
Без гробика і без хреста.
А я верстаю чужину,
А я терни клянущу, клянущу —
І пригасає гнівна мста.

Ти в колі прип'ятських лісів,
Зелений слухаючи спів,
У споминах дерев живеш.
А я, змарнілий, кожну мить
Борю-долаю вочевидь
Мою печаль без меж, без меж.

О рідна донько! Одноденне,
Моє немівне янголя!
Прилинь, прилинь сюди здаля,
Торкнися ручкою до мене,
Відчутним подувом пройди,
Моє чоло прохолоди.

I

— Про наш постій довідався ворог...
Прощай, Оксано. Йдем у ліс... —
І темні смуги брів суворих
Переламалися навкіс.
Гордїй стоїть, а думи хмурі —
Як блискавки на вітру зрив;
Стоїть — як дуб, відпорний бурі,
Що в глиб коріння запустив.
Лише по жилах буйнограєм
Гаряче оливо пливе —
І серце рвійно калатає,
І тихне, ніби неживе.
Та пасмо болю розплелось,
Коли вона (тепло — з очей)

Daughter Without a Name

Prologue

Your infant soul in bliss on high,
 Beneath the burned-out coals you lie
 Without a cross, without a stone.
 While I break trails in foreign lands
 And curse the thorns, my once-intense
 Rage for revenge a dying groan.

You, crowned with Prypyat's sunny strands,
 In garland-green Ukrainian lands,
 In sylvan flowersongs unfold;
 While I yearn struggling day by day
 To still my pain, but can't allay
 This endless grief untold, untold.

Oh day-old daughter! Newborn lady!
 My yet-unspeaking angel-child!
 Fly down, fly down for just a while —
 Fly down and whisper to me, baby,
 Glide by me softly, touch me now,
 Help cool your daddy's dampened brow.

I

The fiends discovered our encampment...
 "Farewell, Oksana. We must leave..."
 His swarthy brows, in arches rampant,
 Betray defiance, rage, and grief.
 Hordfy stands straight, his thoughts unfolding
 Like storms of lightning borne by night;
 He stands — an oak, unbowed, foreboding,
 That's rooted deep with boundless might.
 But in his veins hot blood is coursing
 Like molten lead through skeins of steel,
 And in his breast his heart works, forcing
 The frenzied pace of his wild zeal.
 But rage and anguish slowly faded

Устала з ліжка, і волосся
 Побігло хвилями з плечей.
 Вона спішить, його дружина
 (Синіють жилки ніжних скронь),
 Не ламле рук, іде неспинна
 І не збентежена, либонь:
 «Тікаєш сам? А я?»

«Оксано!

Ти скоро ж ... матір'ю...»

«О, так!

Але чому занадто рано
 Мене лишаєш? Ех, козак!
 Ходімо разом!» — і прожогом
 Вона вдягається, і враз,
 За переступленим порогом,
 Йому повторює наказ:
 — Не гаймо часу! Чуєш, любий?
 Дороги автами гудуть... —

Вони біжать, а слуги згуби
 Вже до села покрили путь.
 Вони за вітами ялини
 Спішать униз, де бір заліг,
 Униз до мерзлої долини
 Луна вигониться з-під ніг.
 І крига хрускає над скресом,
 І хмара місяць затуля,
 Щоб не побачити есесам,
 Куди біжать і звідкіля.

Бринить оголена дорога,
 Гуде холодний косогір.
 І знаним гаслом вартового
 Їх зустрічає темний бір.

II

Чудові дні лункого квітня,
 Коли весни пора новітня
 Вступає впевнено в права!
 Ку щить ся густо мурава;

When she arose (her eyes all warm),
 And turned to him, her hair, unbraided,
 Flowing down in waves toward the floor.
 She nears — his wife — his life's devotion,
 (Her sleep-warmed face a loving glow);
 She moves with self-controlled emotion,
 With calm decisiveness, as though:
 "You're going without me? Now?"

"Oksana!

The baby's due ... there's no one..."

"So!

You'd, then, run off while your Oksana
 Stays home behind? Eh, brave one! No,
 We're going together!" — thus deciding,
 She hurriedly dons clothes at hand,
 And through the doorway crisply gliding,
 Breathes back to him his firm command:
 "Quick, love, let's hurry! ... Listen — engines.
 They're coming quickly, from the sound."
 And, as they run, the Hounds of Vengeance
 Cut off the roads and rope the town.
 They race by pines and leaf-boughed thickets,
 Downhill on wings toward the stream,
 Their crashing stride, resounding, quickens
 Out on the frozen-faced ravine.
 But, keeping time, the ice floe crackles,
 And fleeting clouds obscure the moon,
 Keeping the outcasts' running shadows
 Concealed from enemy eyes in gloom.

In dazzling beams the roadway hisses,
 Hard-frozen hillsides drone with fright,
 And, while a furtive password whispers,
 Dark pines enfold the pair from sight.

II

How sweet the riot of April's hour,
 When inmate Spring, with youthful power,
 Breaks wilding free from Winter's chains!
 The turf grows thick and lush with rains,

Бруньки наповнюються соком;
Під небом, синім та високим,
Крізь теплі випари землі
Летять із півдня журавлі.

Тропою — в сонцеві іскристім —
Торішнім вистеленій листям,
Ідуть Оксана і Гордій.
Весна! Насназі молодій
Замало простору у грудях.
Вона не вміщується в людях,
Снага збуяла. Мчить вона,
Могутньокрила і ясна,
По косорогах і долинах,
Полями котиться, — в рослинах
Зелену збурюючи кров.
І переможно із дібров
Широкий шелест лине й лине,
Немов курління журавлине.

Хоча на серці яснота —
Оксані тяжко. Вагота
Спиняє. Над горбом вологим,
Сухим обкладуючи мохом,
Ладнає місце їй Гордій
На мураві на молодій.

Гордій:

«Стомилась, люба? Я казав же
Побути в таборі. Як завше,
Ти не послухаєш... А втім,
На цім роздоллі веснянім,
Ти стала свіжа і рум'яна».

Оксана:

«Як гарно тут! Куди не гляну,
Довкола сонця блискітки.
Так сяють росяні бруньки,
Що все це кидає в знемогу!

(Кладе руку на пояс)

Під серцем б'ється... Ах, їх-Богу,
Який бо жаль, що — хто воно? —
Раніше знати не дано!
Мені здається, донька буде.

Bud-blossoms spring and burst with roundness,
 The heaven's blue seems fragrant, boundless,
 Throughout warm vapors lace the ground,
 Above cry crane flocks, homeward bound.

Out on a trail in sunlit splendor,
 On thick-massed leaves and mosses tender,
 Oksana moves with hale Hordíy.
 Young Spring! Her power, bursting free,
 Doesn't endure mere mortal boundaries,
 Its scope is outward-flowing, boundless,
 Like Life itself. High, high she flies,
 Almighty-wingèd, ageless, wise,
 Sweeping through mountains, forest-bowers,
 Warmth-hungry meadowlands and flowers,
 Reresurrecting dormant blood.
 And in response, in myriad floods,
 The wakened life keeps shrilling, shrilling,
 Like some great crane-flock's distant trilling.

Although the songs of Spring elate,
 Oksana lags. Her pregnant state
 Detains her. On a dewed escarpment,
 With gathered mosses dry and fragrant,
 Hordíy prepares his wife a place,
 High on the hillside's flowering face.

Hordíy:

"Tired, love?" I begged, "Today, of all days,
 Please stay in camp. Yet you, as always,
 Ignored me. Yet — I must admit —
 I'm glad. You look refreshed and fit.
 Our trip has warmed your pale complexion."

Oksana:

"It's so nice here! In each direction
 Living lawns are sparkling diamond-bright.
 The sun-mocked dews shine so with light,
 I all but feel disarmed with pleasure!

(She places her hand on her belly)

It's kicking ... little living treasure.
 How sad we have to wait so long
 To see and hold it. It feels strong,
 Though. A boy. Or a sturdy daughter.

А може син?... Щось трохи нуде...
 Та це нічого... Промине.
 Таку безпомічну, мене
 Мій сотник пильно доглядає».

І тепло в очі зазирає
 Вона, розчулена, тому,
 Хто крізь доранкову пітьму
 До міста бродить, через ріки,
 По теплий одяг, книги, ліки.
 І от за кілька довгих днів
 До партизанських куренів,
 Чужі обходячи облоги,
 Прибуде лікар на пологи.

III

Радій, розмаяна природо!
 Вихруйте, сіверські вітри!
 Поліських нив зелену вроду
 Затоплюй, сонце! Гей, бори,
 Гудіть могутньо з-над гори!
 І славте, славте, гучно славте,
 Повстанці, зваглі аргонавти,
 На лоні трав під шум ялини
 Дзвінке народження дитини!

Розцвітай, калинонько,
 Край ріки,
 Розпускай білесенькі
 Пелюстки,

Щоб раденька матінка
 Рвала цвіт,
 Веселила, славила
 Білий світ,

Щоб маленька доненька
 Край ріки
 Брала рученятами
 Ягідки...

Love, I feel weak ... I'll have some water...
 No, wait, it's nothing ... it won't last.
 Besides, his bogged-down country lass
 Her captain guards with such devotion."

And she looks up, with deep emotion,
 Into the eyes of him — her man —
 Who, daily braving hostile strands,
 Steals softly off at dawn, fords rivers,
 Bringing back books, warm clothing, pillows,
 And medicines. Now soon, in days,
 A doctor, rounding rebels' stays,
 Will come (passed German-held positions),
 To lend the birth his skilled assistance.

III

Rejoice, oh life-resplendent Nature!
 Race free, great North's Aeolian streams!
 Polissia's lawns and sylvan acres,
 Inundate, Sun! Hey, forests green,
 Hurl mighty songs from your ravines!
 And praise, proclaim with joy undying,
 Brave Argonauts, Ukrainian lions,
 On loam-grass silked with pinewood sighing,
 A newborn infant's sacred crying!

Blossom, slender cranberry,
 By the stream.
 Send your milkbuds clambering
 White and green.

Let my lady's fingertips
 Round them curl,
 Let her shine with happiness
 To the world.

Lull my baby born to me
 By your stream,
 Plucking rosy cranberries
 As she dreams.

На лоні трав, під шум ялини,
 Де сипле сонце на цвітінь
 Жовтогарячу миготінь,
 Де над смарагдами долини —
 В пекельних муках бороття:
 Знемога смерти й змаг життя, —
 Лежить Оксана. Лікар строгий,
 Немов стерничий у плавбі,
 Не виявляючи тривоги,
 Дає підмогу боротьбі.

О, перший крику немовляти!
 З яких надхмарних височин
 Дістати хисту прославляти
 Твого приходу рвійний чин?
 Кричи, волай, мала людино!
 Жагу життя надхненно клич!
 Тобі належить воєдино
 Дознати славлений терлич
 І купіль красного любистку,
 Щоб на незвіданій путі
 З дерев життя, як гошу вістку,
 Плоди збирати золоті.
 І може в розпачі за тином
 Благословляти день і ніч.
 Кричи, волай, мала людино,
 Жагу життя надхненно клич!

На лоні трав, ялини поруч,
 Лежить Оксана... А Гордій
 На магістралі боровій,
 Мов лев, ліворуч і праворуч
 Ворожі авта змівши в рів,
 Забравши зброю, із загоном
 Спішить до рідних куренів.
 Але чому бинтом червоним
 Повита в сотника нога?
 Гордій на неї наляга
 І нестерпучий біль тамує.
 Та що той біль! Коли прямує
 Він, розхвильований, туди,
 Де цвіт ромену, мов сади,

Beneath soft pines where starlings flutter,
 Where the warm sun, in bursting streams,
 Rays yellow-golden, lustrous beams,
 And meadowy fields like emeralds glitter,
 In gasping throes of labor's strife,
 Death's frantic grasp and thirst for life,
 Oksana lies. The stately medic,
 Like a barque's captain hemmed by flocs,
 His forceful visage strained, ascetic,
 Tends to her painful labor throes.

Oh new-born infant's throatful crying!
 From what unbourned, unmeasured heights
 Shall spring man's Muse for glorifying
 Your new arrival's sacred rites?
 Scream out, scream loud, God-given treasure!
 Proclaim, rail out your thirst for life!
 To you alone belongs the pleasure
 Of treading fields with gentians rife;
 Of breathing lovage-vapors ardent;
 Of growing; mastering, as a child,
 The skill of roaming life's full garden,
 And winnowing its orchard's pride.
 Or yet, perhaps, with pain unmeasured,
 Of greeting, shunned, each day and night.
 Scream out, scream loud, God-given treasure,
 Proclaim, rail out your thirst for life!

On shaded pine-loam, emerald-ermine,
 Oksana lies. Far away, Hordfy',
 Along the roadways ranging free,
 Like a young lion has smashed the Germans
 In scattered cars across the road;
 Then, caching the freed shells and Mausers,
 Weaves his men back to their abodes.
 But whence the crimson on his trousers?
 Could it be blood his binding hides?
 Hordfy moves on with limping strides,
 Stifling the pain that wells inside him.
 But what of that? His wound? He's flying,
 With heartfelt happiness, to where
 Blown camomiles perfume the air

Полонить очі, де вона,
 Щаслива, квола, вогняна,
 Його чекає. Він іде
 І руку на чоло кладе, —
 І переможно, як весна,
 Від серця котиться луна.

О, щастя лісових чертогів!
 Не вадить радощам розмов
 Ні на постелі кров пологів,
 Ні на одежі бою кров.

IV

Вони прийшли, бутні вандали,
 І звично, з певністю катів,
 До тла вогнями плюндрували
 Підпілля сіл і городів.
 Диміла даль, гуділи тропи
 І чад, отруйний і тяжкий,
 Одичавілої Європи
 Гойдав повислі мертвяки.
 А ми? Що ж ми? Скорбото свідка!
 Наш дух терпінням глухо ріс.
 І тільки стиха, тільки зрідка
 Багнищами носили кріс.
 Та будь жива, повстанча куле!
 Дзвени, окрилена в піснях!
 Це ти прапрадідне минуле
 Будила в нетрявих лісах.
 Це ти на подвиги водила,
 Важкий скеровуючи гнів
 На ворогів. Незламнокрила,
 Будь славна, куле куренів!
 О, будьте славні й ви, хоробрі,
 Визволу віддані сини,
 Що, нам прояснюючи обрій,
 Підпілля паростень снажний
 На всю соборну Україну,
 Як правди промені, несли.

With Eden's scents. To where his wife,
 Still weak and pale, yet hale with life,
 Lies waiting for him. Fast he hies,
 Hands held to shield his burning eyes –
 While in his breast, in tune with Spring,
 His joyful heart with rapture sings.

Oh sumptuous-arbored forest-bowers!
 There naught may wake the lovers' woes:
 Not childbirth-blood on crumpled flowers,
 Or battle-blood on rebels' clothes.

IV

They came, the Huns, the "Barbed Cross" bearers,
 And with the craft of arrant hounds,
 Drove leveling – with fire and terror –
 Ukraine's green countrysides and towns.
 Horizons dimmed. Tared roadways thundered,
 As noxious winds swirled clouds of smoke,
 From once-proud Europe, charred and plundered,
 Swung blackened corpses to and fro.
 And we? We fought. Albeit barely –
 Our strength and rage took months to grow.
 And in those first days, only rarely
 Did we dare rise and face our foe.
 But live revered, insurgent's rifle!
 Live on in song, forever famed!
 It's you who freed our Glory – stifled –
 In swamps and glens of green Ukraine!
 It's you who led our wars and guided
 Our terror-hardened, righteous rage
 Against the Hun. Hail, level-sighted,
 New sword of our insurgent's age!
 And hail to you, heroic fighters!
 Ukraine's undying, native sons,
 Who, having freedom's banner righted,
 Conspired, with proudly-leveled guns,
 To open wide Ukraine's sealed portals,
 And flood her jail with freedom's light.

Витайте в пісні летом чину,
 Наснаги гордої посли!
 Ви говорили: «Край Данила
 І Володимирів цей край
 Вже розправляють сильні крила.
 Проклятий вороже, втікай!»*

І ми, серцями розбуялі,
 До лісу йшли. В вогні завій,
 Неначе спротив на Каялі,
 Росли полки: — На бій! На бій...

V

Раптово блиснуло, рвонуло,
 Зарокотало, заревло,
 Галявини хитнуло тло
 І все, що змовкло і поснуло,
 Тривожно й нагло підняло.

— На багна відступ! — із Гордієм,
 Твердим керманичем своїм,
 Відходить сотня, буревієм
 Гранатний кидаючи грім.
 Дуднить сполохано в дібровах,
 І стогне дико далина,
 І — мов поранена — луна
 Ридає з обширів соснових...

А де ж Оксана? Світе мій!
 По низовині лісовій
 Багнищами хиткими йде
 І горне доньку до грудей.

О серця болю! Зливо мук!
 Не віддає нікому з рук
 Малої крихітки. Вона,
 Простоволоса, мовчазна,

---

* Майже дослівно — з летючок, розкидуваних упівцями на Київщині.

Live on in song, renowned immortals,
 Undying lions of Truth and Right!
 Like bards you roared: "King Daniel's Nation,
 This Home of Sviatoslav's great Son,
 Is henceforth free! Our swords are stationed.
 So run, all damned invaders, run!"*

And we, our hearts inflamed with valor,
 Came after you. Through storms we came.
 And as of yore at poor Kayála,
 Our forces grew. "Ukraine! Ukraine!"

V

With sudden blasts the world exploded.
 The dreaming forest woke with roar.
 A great fist struck the clearing's floor,
 And all, who off to sleep had floated,
 Abruptly were immersed in war.

"Back to the swamps!" – like hardened hunters,
 Paced by their leader, stern Hordíy,
 The troops retreat, dispensing thunder
 With hurled grenades among the trees.
 Blast-shattered pines make cries like sobbing,
 The distance flares with feral sound;
 While, like a wounded beast, the ground
 Rocks to and fro with frantic throbbing....

But where's Oksana? – Oh dear Lord! –
 Along the shuddering forest floor,
 She's stumbling aimlessly, distressed,
 Her baby clasped against her breast.

Oh pain untold! With mindless fear,
 She won't let anyone come near
 Her heart's small token. Hair undone,
 She staggers on, too stunned to run,

---

* Paraphrased, a message on leaflets passed out by the Ukrainian Partisan Army (UPA) in the vicinity of Kyiv during the war. King Daniel, or Danylo, ruler of Western Ukraine in the XIIIth century. Sviatoslav's great Son – Kyivan Prince Volodymyr who introduced Christianity to Ukraine.

Плекає в гомоні дудоні
Єдину думку: — Доню! Доню! —

Навкруг земля — левиний рев.
Вібрує віття, із дерев
Кора облупується з тріском,
В'юниться злющим василіском
Руде багно — Оксана йде
І горне доньку до грудей,
Плекаючи в громах дудоні
Єдину думку: — Доню! Доню! —

Притьмом на бурий суходіл,
На край зубчастого узлісся,
Де молодий сосник розрісся,
Вона виходить, і навпіл
Роздертий, вишитий рукав
На польовому вітрі має.
Куди ж тепер? Снаги немає!
Думки розбіглися уплав,
Дерев'яніють мокрі ноги
І руки терпнуть. Сил нема!
У мозку тьмариться... Сама?

Невже загину край дороги?
Невже не житиму й дитя
Не буду бачити? Невже ж то
Назавжди кане в небуття
Мого життя манлива решта?
Але статечний партизан,
Призначений Гордієм джура,
Її піддержує. Повз лан
Перебігають. Нагло, хмура,
Знесилена, бліда, на мить
Вона спиняється: «Лишіть!
Лишіть мене! Покиньте, друже,
Лишіть мене... Благаю дуже...»
І на долині немалій,
Окрай розбурханого бору,
Її, знеможену і хвору,
Лишає джура у селі.

Through streams of fire and storms of slaughter,
Wordlessly mouthing, "Daughter! Daughter!"

The earth throbs deep — with lions' roars.
Tree branches shake. Split to the core,
Torn bark squeals down in smoking curtains.
The savage swamp, like a scarred serpent,
Writhes red with fire. She treads, distressed,
Her baby clasped against her breast,
Through streams of fire and storms of slaughter,
Intoning numbly, "Daughter! Daughter!"

Finally, bedecked with dirt and leaves,
She walks out of the forest's fastness;
All in a grove of growing saplings,
She halts. A rising meadow breeze
Billows her white, embroidered sleeves,
And they furl outward, starkly sailing.
"And where to now?" Her thoughts keep failing.
Resolves dissolve like fallen leaves.
Mud-covered feet with pain keep pounding,
And cold arms stiffen. Hope is gone.
Her mind spins hazily: "Alone?
Am I to drop here on the ground, then?
Lose my life here and nevermore
Play with my daughter? For what reason?
Is this what Heaven held in store?
To steal my life's most treasured seasons?"

But, by her side, her stalwart aide —
A squire Hordíy had designated —
Keeps her intact. Through field and glade,
They stumble on. At last, strength faded,
Undone, and in a fevered state,
She slumps abruptly, groaning, "Wait!
Wait, leave me, friend. I beg you, leave me.
I can't go on — the child... please, leave me..."
And thus, on a homestead meadow-down,
Hard by the forest's battle-trenches,
Seeing her need for skilled attention,
Her squire abandons her in town.

VI

З ім'ям Господнім на пряжках*
І кров'ю демонською в жилах,
Вони розмножують по схилах
Журбу й розпуку, смерть і жах.
Жалоба й жалощі. Несила.
Ридають села навкруги.
Дзьобатий ворон хилить крила,
Шматок довбаючи ноги.
І відбиваються берези
В холоднім склі очей мерця...
І з уст до уст летить «есеси!» —
Як символ згубного кінця.

З ім'ям Господнім на пряжках
І кров'ю демонською в жилах,
Вони розмножують по схилах
Журбу й розпуку, смерть і жах.
І до притахлої Слобідки
Вдираються з усіх сторін;
А хто в яри втікає швидко, —
Пускають кулі навздогін.
Село, як вимерло. Борами
Розсипались поліщуки;
В кущах високих край ріки,
Як тіні, бродять лозниками.
Лише Оксана... Світе мій!
Немов у палі малярій,
Лежить недужа. Надовкола
Старі бабусі та діди,
Кому не страшно вже й біди,
Понахиляли журно чола.

Недужа марить... І дитя,
Дитя, що вранці народила,
До серця бистрого биття
Рукою горне. Божа сило!

---

* GOTT MIT UNS.

VI

With "GOD" upon their belts inscribed,*
 And Satan's gore inside them pounding,
 They spread — with fire — through farms and townships,
 Despair and anguish, death and fright.
 Murder and mourning. Mute surrender.
 Small towns cringe weeping on the downs.
 A savage raven flutters, rending
 A human bowel along the ground.
 And blasted pine-trees blur, reflected
 In frozen-colored corpses' eyes...
 And muted mouths repeat: "SS-es!" —
 Like the Hell-hiss of man's demise.

With "GOD" upon their belts inscribed,
 And Satan's gore inside them pounding,
 They spread — with fire — through farms and townships,
 Despair and anguish, death and fright.
 And into doomed Slobeedka's borders,
 They storm like dogs from every side —
 Those forced to flee their threatened quarters
 Catch bursts of lead to haste their strides.
 The town lies dead. The river-marches
 Teem thick with souls who've fled the town.
 Trampling the ferned and mallowed ground,
 They skulk like ghosts among the marshes.
 But not Oksana... — Heaven's Saints! —
 In bed, in a dim malarial haze,
 She lies unseeing. Thronged around her,
 Hunched crones and oldsters sit and wait.
 Those far too old to run from Fate,
 They've forged a human ring around her.

Her dazed mind wanders... And her child,
 The baby born to her this morning,
 Toward her bosom, pulsing wild,
 She hugs. — Dear God! — With face contorting,

---

* Actually, "GOTT MIT UNS."

Недужа б'ється, в висоту
 Уривки слів метає, кличе
 Гордія... ще когось... обличчя
 Скорботно міниться в поту,
 І на вуста, чоло гаряче
 Лягає жар, пожежа наче.

З ім'ям Господнім на пряжках
 І кров'ю демонською в жилах,
 Проходять німці по хатах
 І до солом'яних, похилих,
 Турботно викладених стріх
 Підносять димні смолоскипи
 Під хижий і холодний сміх.
 Спахають хати. Плачуть липи,
 Вогнем обвуглені. Та ось
 В автомашинному алюрі
 Попідвіконня затряслось,
 І на поріг в есес-мундурі
 З'явився нелюд: — Hier! Ist da! —
 Звитяжно крикнув, кинув зором
 І повним тулубом, нескорим,
 Подався назад... Немов вода
 З-понад альпійського ручаю,
 Бензина бризнула на дах...
 І засміялись — мій відчаю! —
 З ім'ям Господнім на пряжках
 І кров'ю демонською в жилах,
 Зареготались палії.
 І, досягнувши стріх похилих,
 Вогню смертельні ручаї
 Заклекотали, наче з дула,
 Високі зводячи дими.

І хата, замкнена з людьми,
 До неба жалем спалахнула.

Берлін — Авгсбург, 1945

She writhes in fever, mutters streams
 Of broken words, and hoarsely calling
 Hordíy... then someone else ... her fallen
 And sweat-soaked face with anguish gleams.
 And her soft-featured face strains churning
 With searing pain, like fire burning.

With "GOD" upon their belts inscribed,
 And Satan's gore inside them pounding,
 The fiends act out their craft by night;
 Raising toward the rooftop-rounded,
 Unhappily straw-constructed eaves,
 Smoke-smouldering, ignited torches;
 With gleeful howls they haste their deeds.
 Lit rooftops blaze. A linden scorches,
 Fire-charred ... And now, at the edge of town,
 Catching the hum of a nearby engine,
 Oksana's window frame resounds.
 And through the door, SS-emblazoned,
 A Nazi lurches. – "Hier! Ist da!"
 He bellows, scans the cottage slowly,
 Then saunters back. Obscenely, coldly,
 He swings his hand ... Like from a spa,
 Or spray from Alpine's river driven,
 Cold petrol arced in sparkling flight,
 And the Huns roared with glee – dear Heaven! –
 With "GOD" upon their belts inscribed,
 And Satan's gore inside them pounding,
 The arsonists howled loud with glee.
 And, born of sparks from roofs surrounding,
 Great tongues of fire, igniting free,
 Surged forth with a rage explosion-driven,
 Exhaling smoke from every side.

And the sealed house, with lives inside,
 Reached forth with grief toward the heavens.

Berlin – Augsburg, 1945.

Епілог

На дванадцять шляхів — ой, земле! —
Завихрує колючий сніг.
Та ніхто, ніхто не приємле
Розлито-лютий біг.

Тільки я, не схотівши хати,
Поринаю в смугастий світ.
Ой, бурі, бурі! Буду блукати,
Наслухати пошум'я віт.

Гей, ви, луни братнього бору,
Буйні леготи сіверян,
Принесіть мені вістку скоро
Від поліських моїх краян!

Повідайте, стоїть могила
Над руйновищами села?
Чи не сумно, дружино мила?
Як же донечка? Підросла?

Хто приходить до вас у гості,
Русалка чи лісовик?
Що видзвонюють вільхи брости
До смутку осик?

І чи вже повернувся хтонебудь
Сплюндроване воскресить?
Луни, луни, ячіть, як лебідь,
Краплю радості принесіть.

Краплю спокою киньте в душу,
Бо в ній же — так гаряче!
... Ллється слово в метіль байдужу,
Ярий вітер лице пече.

Авгсбург, 1946

Epilogue

Down all twelve highways — dear Heaven! —
Howling blizzards are ranging free.
But no strength, no power can lessen
The madness dismaying me.

And I drift, heart harboring nowhere,
Through the whiteness forever blown.
O blizzards, blizzards! I'll keep on roaming,
Listening for pines through your moans.

Hey, the choirs of my brothers' forests,
Strongholds of my vatic sires,
Bring me some news, without abhorrence,
From my Polissia's native shires!

Tell me, is a small grave still standing
Near the ruins of my shattered home?
We were happy, weren't we, my darling?
How's our little daughter? Has she grown?

Who comes a-visiting you in summer?
Rusálka, or Forest Faun?
What do the linden-rushes whisper
To the sorrowing dawns?

And has anyone turned to forests
To rebuild our demolished town?
O blizzards, blizzards, heal me softly,
Bring some joy to me — just a sound!

Bring some bliss to my ravaged soul,
For its world is — a burning place!
... My words drop like tears in the whiteness,
The gale drives thorns in my face.

Augsburg, 1946

Жар-птиця

Мені співала мати про жар-птицю,
Вишин володарку, пестунку хмар.
Вона минає зерно і криницю,
Лише вночі клює Волосожар.

Бувало, смеркне; стомлений балками,
Я на подушку голову кладу;
І мати гладить теплими руками,
Співні казки складає доладу:

«В далекім краї, в царстві золотому,
У недоступній людям далині,
Де навкруги — ні дерева, ні дому,
Ховають щастя скрині кам'яні.

Та в час, як жевріють зірок отари
І висить місяць вигнутим мечем,
До скринь жар-птиця прилітає з хмари
І відмикає золотим ключем...»

Те слово падало в дитячу душу,
Мов бризка сонця на хмурноту гір.
І я гадав: «Здобути щастя мушу,
Що б не було, всьому навперекір!»

І думав я: «Візьму вночі рушницю
Із килимів у діда на стіні,
Підстережу й застрелю ту жар-птицю,
Щоб відімкнути скрині кам'яні».

1938

The Firebird

My mother sang to me about the firebird,
The sovereign of heights and magic deeds,
That did not know of grain, or wellspring water,
But in the nighttide pecked at Pleiades.

At dusk, when tired of playing in the meadow,
I on my pillow laid me down to rest,
My mother mellowly her tales narrated,
And with her gentle hand my head caressed.

"In distant lands, far in a golden kingdom,
In place remote that no man dares to see,
Where round about exists no tree, or dwelling,
There stony coffer happiness conceal.

And at the time when stars bloom in the highest,
And when the moon suspends its curved sword,
To seek and to unlock the stony coffer
Through clouds, with golden keys, the firebird soars..."

Into the small boy's soul these words had fallen
As on the dismal hills a spray of sun,
I thought: "This happiness is mine to conquer,
That not to all contrariwise be done."

"At night," I reasoned, "I will fetch the firearm
Off granddad's tapestry upon the wall,
I will espy and I will seize that firebird,
I will unlock the stony coffer all."

На Різдво

Матері

Мені приснилась біла паляниця,
Накритий стіл і соняшна кутя,
І понад хатою в лету жар-птиця,
Що ловить зорі й знає майбуття.

Я часто бачу: грає сніговія,
Міцні морози — дуб аж посизів,
А ти стоїш на покутті, як мрія,
Як Божа Мати серед образів.

Сім'я сідає до святного столу,
Де пахне сніп і де п'янить узвар;
З ясної стелі, мов з небес, додолу
Лямпадка ронить сяєво, як жар.

Дзвенить молитва над столом святково,
І на долівці сіно шелестить...
О не забути боговите слово,
Що всім ясило благодатну мить!

Мені приснилась біла паляниця,
Накритий стіл і соняшна кутя...
Нехай навіки спомином іскриться
Той добрий час — на все моє життя!

11 січня 1970 р.

At Christmas

To My Mother

I dreamed of a white loaf of braided bread,
Festive kutiá, the table covered bright,
Above the house a firebird was in flight
Pursuing stars upon this holy night.

I often see: the snowdrifts gaily dance,
A mighty silver frost our old oak paints,
You, by the icons, like a vision stand,
As though the Mother of God among the saints.

The family sits down for Christmas sup
Mid fragrances of compote and dry hay;
And from the ceiling, like from heaven above,
The lampad gladly sends its splendid ray.

A prayer resounds above the holy feast,
Upon the earthen floor — the whispering hay;
And echoes of the blessed words I hear
Announcing that our Lord is born this day.

I dreamed of a white loaf of braided bread,
Festive kutiá, the table covered bright...
May the memory of this joyous time
Remain throughout my life a glorious light.

11 January 1970

Похорон Василя Гавреляка

Дзвонили дзвони; повними слізьми
З дерев холодні падали кришталі...
І плакав люд: — О Господи, прийми
В долоні теплі спазми нерозталі!

В останню путь відходив трудівник,
Посадник гордого, дзвінкого міста.
Услід йому ввесь Едмонтон поник,
Ридала даль морозяно-імлиста...

Хтось бив у дзвони, і жалобне тло
Приймало в землю непорушне тіло.
Над містом сонце низько так пливло,
Немов торкнутися труни хотіло...

1975

* * *

Коли ти в білому прийшла
Й нагнула постать тонкостанну —
Умить розтанула імла
Важкого темного туману.

Немов жаркі твої уста —
Стожари сонць відкрило небо.
І я не знав, та яснота
Пливла від сукні чи від тебе.

*Лондон, 12 січня 1969 р.,
читальня Британського музею.*

The Funeral of William Hawrelak

The bells pealed through the calm; and full of tears,
 From fading branches, chilling crystals rolled...
 The congregation grieved, "Lord, God retrieve
 Onto Thy bosom this departed soul."

This is the final journey of our mayor,
 A servant of the city — strong and proud.
 While Edmonton had bowed its head in prayer,
 The distance mourned in hoarfrost's sullen shroud.

The bells resounded, while the grieving earth
 Received the still remains into its womb.
 On high the sun had bent its rays down low
 As if it wished to touch the fading tomb.

*   *   *

It was when you arrived in white,
 Beside me stopping, slender-waisted,
 That suddenly the mist which thrived
 In heavy dismal brume had wasted.

It was as though your lips of flame —
 Myriads of rays from heaven reeling.
 And I knew not that brightness came
 From you, or from your dress was stealing.

Дзвін у степу

Лунавий дзвін степів Саскачевану
Стоїть, як сторож осяйних ланів,
Де предків голос гойно гомонів
Посеред пуш крізь довгий сон туману.

Минув той час! Валами океану
Хлюпоче даль пшениць і ячменів —
І, наче мрії піонерських днів,
Тече з Канади зерно безустанно.

Лунавий дзвоне, лийся по степу!
В липневу спеку й заметіль сліпу
Скрашай нащадкам радісну молитву,

Щоб кожен правнук перших орачів
Леліав спомини про нетрів битву
І наступ рал — як бойових мечів!

Саскатун, 1974.

The Sound in the Steppes

In the Saskatchewan steppes a mighty sound
Is standing guard above the fields ablaze,
Where songs of pioneers did once resound
Along the wilderness' reposing haze.

That time has passed! The sound of ocean waves
Along the fields of oats and wheat now pour –
And, like the hopes and dreams of bygone days,
The grain flows forth from our Canadian shore.

Resounding sound, keep flowing through the field!
Through summer's heat and winter's chilling days
Increase our grandsires' prayers and songs of praise,

That each their grandchild would forever shield
The memories of his ancestral war
And the besiege of plows – as fighting swords!

Saskatoon, 1974

Трофеї

Мій кожен день довершує звитягу!
І кожне слово зроджує трофей!
Для серця й мозку вибраних людей
Підняв я стяг насаженого змагу.

Не з дальніх обріїв архіпелагу, —
Для спраглих тем, для значности ідей
Черпаю з тебе силу, як Антей,
О земле пращурів, що знали звагу!

Здобута в снах, омріяна мета
В державу слів на подвиг Прометеїв
Мене веде, як Ліра золота.

І снаговиті вицвіти трофеїв
Карбами слави, що походу ждуть,
Мені в майбутнє позначають путь.

1962

Trophies

I finish every day with victory,
And build each word into a trophied boast!
For hearts and brains of men who count the most
I've raised a banner that their eyes can see.

For thirsty themes I've sought, thought's warranty,
Not from dim islands on some far-off coast;
But like Anthaeus' strength, from earth engrossed,
Land of my sires, your daring sets me free!

As once Prometheus wrought in days of old,
The stars of language in our modern sky
Will trace me Lyra's galaxy of gold;

And powers that from my trophies mount on high
Will for my soul through glory's vast abode
March to the Future by a mighty road.

Translated by Watson Kirkconnell

Зміст

Три поеми

Соловецький в'язень	8
Скарга	20
Донька без імени	32

Шість поезій

Жар-птиця	54
На Різдво	56
Похорон В. Гавреляка	58
«Коли ти в білому прийшла»	58
Дзвін у степу	60
Трофеї	62

Contents

Three narratives

The Solovetsky Prisoner	9
Plaint	21
Daughter Without a Name	33
(Translated by Roman Orest Tatchyn)	

Six Poems

The Firebird	55
At Christmas	57
The Funeral of William Hawrelak	59
"It was when you arrived in white"	59
The Sound in the Steppes	61
(Translated by Orysia Ferbey)	
Trophies	63
(Translated by Watson Kirkconnell)	

A 14948

86/36